

„Házavató”

Történeti áttekintés a mozgáskorlátozott gyermekek gyógypedagógiai neveléséről egy házavató kapcsán

A „HÁZ” történeti háttere

A mozgáskorlátozott gyermekek gyógypedagógiai nevelése több mint százéves múltat tekint vissza hazánkban. Kialakulása a 19. század legelején, a kor néhány korszerű gondolkodójának köszönhető, fejlődése egyenes ívű és mindvégig a mozgáskorlátozott gyermekek szolgálatában állt, ma Mozgásjavító Általános Iskola, Szakközépiskola, EGYMI és Diákotthon néven. Ennek az intézménynek a fejlődése új korszakhoz érkezett, több lépcsős átalakítás, bővítés után *házavatóra* invitált Nádás Pál igazgató úr meghívója.

Az 1903-ban alakult Nyomorék Gyermekek Menhelye és Egylete által alapított iskola új helyre költözött és új épületét 1913-ban a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona néven avatták fel (Mexikói út 63.). Közel száz év eltelte után kapta vissza az iskola ezt a régi-új épületét a mai kornak megfelelően átépítve és hozzácsatolva a mozgáskorlátozott gyermekek iskolai oktatását szolgáló, a Mexikói út 60 sz. alatt működő Mozgásjavító Általános Iskolának.

2010. november 17-én délelőtt ünneplő közönség gyűlt össze a Mexikói úti mozgásjavító iskola új bejáratánál, a Mexikói út 63-64. szám előtt, az un. „Medgyes-ház” újszerűen kialakított bejáratánál. Ez az épület 2009. december 15-ig a közismert Weil Emil Kórház, majd később az Uzsoki utcai kórház ortopédiai és traumatológiai osztályaként működő kórház otthona volt. 2006-ban Budapest Főváros Önkormányzat döntése alapján a Mozgásjavító Általános Iskola EGYMI és Diákotthon –

1 kép: A Medgyes-ház új bejárata (Mexikói út 63-64.)

mint az előzőkben említett Nyomorék Gyermek Országos Otthona utódintézménye – visszakapta régi épületét. A kórház 2009 decemberében átköltözött az Uzsoki utcai kórházba és 2007 tavaszán megkezdődött nagy rekonstrukció keretében folytatódott a kiürült kórházi épület átalakítása, majd a már elkészült új szárnyépülethez kapcsolása.

Mindezek az események vezettek arra, hogy cikkünkben röviden összefoglaljuk a mai Mozgásjavító Általános Iskola kialakulásának és fejlődésének a „HÁZAVATÁS”-hoz vezető történetét. Az iskolatörténeti áttekintés annál inkább is indokolt, mivel ez az intézmény az, amely egyben a mozgáskorlátozott gyermekek hazai gyógypedagógiai nevelésének, oktatásának, rehabilitációjának – a szomatopedagógiának – bölcsője is. Így egyben áttekintést adhatunk a gyógypedagógiának a mozgáskorlátozottak ellátására vonatkozó intézményi előzményeiről, a képzés gyakorlati hátteréről.

„HÁZ” előzményeinek összefoglalása és működésének főbb jellemzői

A Deák Ferencz Szabadkőműves Páholy 1903-ban létrehozta a Nyomorék Gyermek Menhelye Egyesületet, amely még abban az évben megnyitotta a Nyomorék Gyermek Otthonát, a mai Budapest, VII. ker. Hungária krt. 20. sz. alatt. Az iskola bővítése csak megfelelő épületben volt elképzelhető ezért 1909-ben kezdődött el – Medgyes Alajos építész tervei alapján – az intézmény új, korszerű épületének megvalósítása. Az új iskola 1911-re készült el – Mann József építőmester vezetésével. 1913 májusában avatták fel az épületet Nyomorék Gyermek Országos Otthona néven (Mexikói út 63-64.).

Az épületben elemi iskola, iparos tanonciskola működött olyan műhelyekkel, ahol 7 szakmában képezték a fiatalokat. Az intézmény internátussal együtt működött, és

2. kép: A Nyomorék Gyermek Országos Otthona

leányokat is fogadtak. 1922-ben ortopéd kórház részleggel, majd néhány évvel később, 1926-ban az orvosi részleg reumatológiai osztállyal is bővült (NÁDAS 2003). Az intézményben „tanít – gyógyít – képez” ma is korszerűnek mondható rehabilitáció valósult meg ezekben az évtizedekben. „Az oktatás nyolcosztályos elemi iskolában és az azt követő ötosztályos iparostanonc iskolában folyt, és ez a felkészítés egy-éves kereskedelmi tanfolyammal zárult. (NÁDAS 2003: 16)

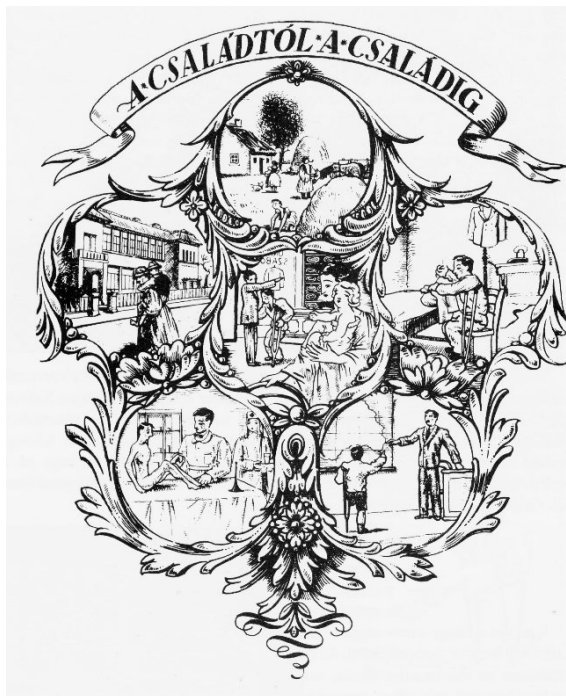
Álljon itt néhány, a 20. század elején élt és működött szakember gondolata, véleménye az akkori intézményről.

Eisler Hugó (1911) „A nyomorék gyermekekről” című előadásában kifejti, hogy a nyomorék gyermekek ellátásában a gyógyítás mellett a nevelést, valamint az ipari foglalkoztatásra való felkészítést korán meg kell kezdeni. A nyomorék gyermekeknél az otthonban az elemi oktatással párhuzamosan kell megkezdeni az ipari munkára való felkészítést annak érdekében, hogy „egyenértékűvé” váljanak az „egészséges tanoncokkal”. Figyelemmel kell lenni a megfelelő berendezésekre is, az „otthon legyen tényleges otthon” és „meleg szeretet hassa át az otthon egész légkörét” (in: TÓTH 1978: 46-48)

Hegedűs Lajos „A testi nyomorékok gyógyítása és iskoláztatása” című cikkében írja, hogy Magyarországon a nyomorék gyermekek országos otthona (VII. Mexikói út 63.) európai szinten, mindenképpen modern és célszerűen felszerelt intézmény. Az intézetnek kórháza is van, a bentlakók orvosi kezelésben is részesülnek. (in: TÓTH 1978: 107-109)

Az iskolai részleg mellett a kórházi részleg is jelentős fejlődésen ment át. A menhelyi kórház részlegében neves ortopéd sebészek működtek, mint pl. dr. Zinner Nándor, Dr. Horváth Mihály és mások, és ami által az intézmény a hazai gyermek ortopédia kialakulásának és művelésének is központja lett.

Morvay Izsó leírása szerint a kórházi részleg vezetését az orvosigazgató látja el, az iskolai részlegeket iskolaigazgató vezeti, megfelelő tantestülettel. (1932) Az intézményben működő kórházi ellátás statisztikai adatai a következők (1932) (in: TÓTH 1978: 112):

3. kép: Embléma a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona dokumentumaiból (NÁDAS 2003: 17)

	1930	1931	1932
Ambuláns beteg	379	365	491
Külső fekvő beteg	290	331	518
Intézeti beteg	172	164	146
Összesen	841	860	1155

HORVÁTH MIHÁLY „Gyógypedagógia és gyógytorna„ című cikkében 1926-ban már konkrétan megfogalmazza azokat a feltételeket, amelyek a „nyomorék”, illetve a fogyatékos gyermekek testi nevelésének sajátosságait jelentik.

„... a normális testnevelés a fogyatékosoknál sem kvantitatíve, sem kvalitatíve nem vihető keresztül eredményesen. De nem ragaszkodhatunk a testnevelés rendes kereteihez főleg azért, mert a fogyatékosok testi nevelésében két iránynak kell érvényesülni, hogy céljának megfelelhessen: 1. a test általános értelemben vett fejlesztésén kívül, 2. igyekeznünk kell a különféle fogyatékosággal járó, s arra jellegzetes következményes hibásságokat enyhíteni s – ha lehetséges – leküzdeni. Más szóval kifejezve, a fogyatékosok testnevelésében helyet követel magának a gyógytorna.”(in: TÓTH 1978 75)

A II. világháború következményei az intézmény életében

A második világháborút követő években megváltozott az intézmény helyzete, az államosítás után a kórházi részt leválasztották az intézményről, és az iskola átköltözött a szomszédos épületbe (Mexikói út 60.). Az egységes – ma komplex rehabilitációnak mondanánk – szemlélet részeire hullott. A kórházi részleg maradt a Mexikói út 63-64. szám alatt, az iskola az oktatásügy irányítása alatt 1952-56-ban a Wechseltmann Ignác által 1908-ban alapított Vakok Intézetének épületében, a Mexikói út 60. sz. alatti un. Lajta-házban nyert elhelyezést. A szakmunkásképzés 1949-ben átkerült az ipari képzéshez a Május 1. út 49 sz. alá (ma Hermina út) (NÁDAS 1993). Ezáltal az intézményi komplex ellátás felbomlott és három részlege külön életet kezdett el élni.

A Lajta-ház (Mexikói út 60.) a háborút követő évtizedekben a kor szellemének megfelelően alakult, nemcsak mint az iskolai tanulókat ellátó általános iskola, hanem az iskolai keretek közötti sajátos rehabilitációs ellátás fejlődésében is. Évtizedek során a „ház” bővült az iskolai oktatást-nevelést kiegészítő rehabilitációs helyiségekkel, eszközökkel és szakszeméllyel, sportpályával, uszodával és a kertészképzővel. Ebben az épületben működött 1974/75-

4. kép: A Mexikói út 60. sz. alatti Mozgásjavító Általános Iskola, EGYMI és Diákotthon régi épülete (az un. Lajta-ház)

ős tanévtől kezdődően – mai nevén – Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság, valamint a Módszertani Intézmény is. 1981-ben a Csillaghegyen működő és halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott tanulókat ellátó részleg is szervezetileg az iskolához került.

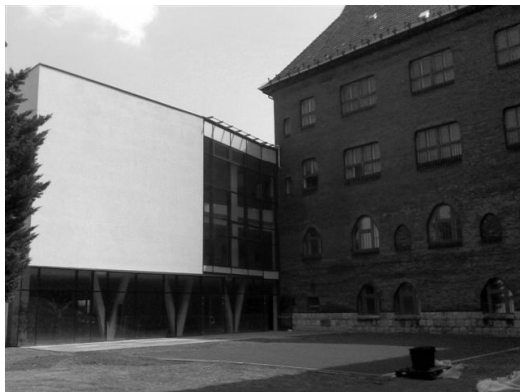
Az intézmény ugyanabban az épületben egyre bővülő feladatokkal és a kor szellemének megfelelően változó nevekkkel működött. A több tagozatos és több épületben működő intézményrendszer, legutóbbi nevén *Mozgásjavító Általános Iskola*,

Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Diákotthon meglehetősen széleskörű feladatai, az egyre szűkebb tárgyi környezete indította el a jövőt építő fejlesztés gondolatát. A gyógypedagógiai rehabilitáció széles körű elterjedése és komplexitása, az ellátandó gyermekek és fiatalok mozgásszervi állapotának változása az egyre súlyosabb mozgásállapotú tanulók beiskolázásának szükséglete – az inklúzív nevelés elterjedése ellenére is – új kihívások elé állította az intézményt. Így a régi épület felújítása, a bővítéshez kapcsolódó igények vezettek arra, hogy az intézmény tovább lépjen és egységes szemléletű és életvet átfogó korszerű lehetőséget legyen képes nyújtani a hazai mozgáskorlátozott gyermekek és fiatalok számára. Megfogalmazódott, hogy az ellátást ki kell terjeszteni és a korszerű rehabilitáció eszközeit integrálni kell az intézmény tárgyi környezetébe és szakmai munkájába. A mozgáskorlátozott gyermekek részére *többlépcsős esélyt*, többlépcsős lehetőséget kell adni ahhoz, hogy azonos eséllyel, vagy legalább megközelítően azonos eséllyel legyenek képesek a mindennapokban helytállni és integrálódni a társadalmi környezetbe. Nádas igazgató szerint „második esélyt adni minden gyermek, fiatal részére”. Az elképzelt új intézmény egységes pedagógiai rendszerbe ötvözve otthont, tanulást és az önálló életre való felkészítést szolgálja (NÁDAS 2007).

Csizmadia Márta, az iskola tanára, az intézmény 2003-as 100 éves jubileumi ünnepségére rendezett „öregdiák-tanártalálkozón” az elmúlt események felidézésein túl a jövőre utalva így fogalmazott: „Mert ma is vannak álmodók, akik szépeket álmodnak, s azt szeretnék valóra váltani. Ezen munkálkodik Nádas Pál bácsi és a jelenleg vele dolgozó kollegák serege ugyanolyan akarattal, kitartással, szeretettel, ahogy mi, régiek tettük annak idején.” (2003: 168)

A Mozgásjavító Általános Iskola rekonstrukciója és működési feltételeinek javítása több lépcsőben valósult meg. Az első ütemben lebontották a régi iskola uszodáját és helyére *új, többszintű akadálymentes iskola épült* 11 tanteremmel, 3 szaktanteremmel, 25 méteres versenyek rendezésére is alkalmas uszodával, két tanmedencével, színházteremmel, ebédlővel. *A rekonstrukció része volt az A-B-C-pavilonok építése is*, 4 darab 12 fős apartmannel, új betegszobai részleggel. Az apartmanokban 4x3 ágyas szobák mellett a tanulók által vezetett kiszolgáló helyiségek az önállóságra nevelés központi helyei lettek. Az új iskola ünnepélyes átadása, mint ahogy arról már beszámoltunk, 2009 novemberében volt. (BENCZÜR 2010)

Az átalakítás tovább folytatódott az eredeti iskola és diákotthoni épület átépítésével, az *un. Lajta-báz* részleges rekonstrukciójával 2009 novemberétől. Néhány hónap alatt új vizes helyiségek, valamint a módszertani munkacsoport – utazótanárok – helyiségei készültek el. Az új és a régi iskolaépület akadálymentes összeköttetését három szinten alakították ki. A kivitelezés első ütemének befejezése során az A-B-C-pavilonokat összekötötték a most átadott Medgyes-házzal. A régi-új épületben további apartmanokat alakítottak ki, és

5. kép: A rekonstrukció első lépcsőjében megvalósuló új iskola és a régi iskola kapcsolódása (átadása 2009. novemberben)

ide költözött a Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ is.

„Mozgásjavító Gyermek és Ifjúsági Központ”

Az „álmom” folytatódott a rekonstrukció további lépéseivel, befejeződött a Medgyes-ház átépítése és összekapcsolása a Lajta-házzal, amelyet 2010. november 17-én ünnepélyes keretek között adtak át az intézmény dolgozóinak és tanulóinak. Ahogy Nádas Pál igazgató úr megnyitó beszédében összefoglalta:

„Épült 1911-ben a Deák Ferencz Szabadkőműves Páholy által szervezett közadakozásból – a „nyomorék gyermekek” számára. Felújították kilenc hónap alatt, közel száz esztendővel később – a Magyar Köztársaság Kormánya és Budapest Főváros Önkormányzata képviselő-testületének döntése alapján, Budapest és az ország adófizető polgárainak pénzéből – a mozgáskorlátozott gyermekek számára”.

A rekonstrukció jelenlegi szakaszában az un. „Medgyes-ház” átépítésével 3000 négyzetméteres belső területtel bővült az intézmény. A meghívó szerint az intézmény célja és feladata a *következő száz esztendőre biztosítani a mozgáskorlátozott gyermekek oktatását-nevelését-gondozását, mozgásnevelését, önállóságra nevelését, szakképzését és kollégiumi elhelyezését.* Itt kapott helyet 6 új apartman mellett a Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ is, biztosítva működésének modern, korszerű feltételeit. A 2010/2011-es tanévtől felmenő rendszerben szerveződik mozgáskorlátozott fiatalok részére *szakközépiskola, nyelvi előkészítő, kereskedelem, marketing szakirányú szakmai képzésekkel.*

Az új épületegyüttes korszerű körülmények között széleskörű, önálló életre felkészítő lehetőséget – esélyt – ad a legkülönbözőbb súlyosságban sérült mozgáskorlátozott gyermekek és fiatalok számára. A megnyitó szórólapján pedagógiai céljaikat a következőkben foglalták össze.

Megteremteni az esélyegyenlőség alapjait, hogy az iskolai tanulmányok alapján felkészüljenek az integrációra és az önálló életvitelre. Kialakítani a tanulóknál az egészséges énképet és önbizalmat, növelni kudarctűrő képességüket, hogy a megszerzett tudásuk és képességeik birtokában harmonikus, tevékeny felnőtt életet éljenek. A két évfolyamos iskolai életmódra felkészítő tagozat és az alapfokú oktatás mindennapos mozgásneveléssel kiegészítve, valamint a felső tagozaton az 5 évfolyamos nyújtott tagozat bevezetésével segíti ennek a koncepciónak a gyakorlati megvalósulását. A mai formában megszervezett lakóotthonos ellátásban az önállóság kialakítása a cél. Az önálló tanulás, a szabadidő eltöltése, a sportélet és kulturális kikapcsolódás feltételei korszerű környezetben, a tanulók aktivitásának elvárásával, aktív részvételükkel valósul meg. Az új, apartman rendszerű, családias légkörű környezet hozzásegíti a gyermekeket, hogy megélhessék az együttélés szabályait, háztartási ismereteket tanuljanak. A saját maguk által szervezett és gyakorolt napi tevékenységek a mindennapok önállóságára való képesség kialakítását segítik, megfelelő felnőtt szupervízióval hozzájárulnak megvalósítani az *esélyt* az önálló felnőtté válásra, még nagyon súlyos mozgáskorlátozottság eseteiben is.

Az intézmény gyermekgyógyász, neurológus, szemész, bőrgyógyász, fogász és ortopédia ellátást nyújt, valamint gondoskodik a bentlakók megfelelő gyógyászati segédeszköz ellátásáról is.

Az intézmény kihelyezett tagozata a Csillagház néven ismert intézmény, a halmozottan fogyatékos, mozgáskorlátozott gyermekek oktatását, nevelését, mozgásfejlesztését végzi.

Az idei tanévtől indul a szakközépiskola, és így valósult meg az az álom, hogy az új *intézményi rendszer* – a *Mozgásjavító Általános Iskola, Szakközépiskola, EGYMI és Diákotthon* – az óvodáskortól érettségiig nyújtja mozgáskorlátozott gyermekek és fiatalok részére az „esélyt” a boldogulásra.

A „HÁZAVATÓ” ünnepség

Az intézmény régi-új épületének átadása ünnepi keretek között történt, és az újjáépített Medgyes ház régi bejáratánál emléktábla avatással kezdődött.

6. kép: A Medgyes-ház új táblája

A táblaavatáson részt vett *Ort János* a Deák Ferencz Szabadkőműves Páholy képviselőjében, majd a *Mozgásjavító Gyermekek és Ifjúsági Központ* énekkara és színjátszó köre a *Veres Pálné Gimnázium énekkarával* adott színvonalas műsort.

Az intézmény színjátszó köre rövid jelenetet adott elő az iskolaépület első átadása elképzelt eseményeiből, majd a négy történelmi egyház képviselői áldották meg az épületet és a benne folyó munkát, azokat „akik megálmodták, megszervezték és megvalósították” az iskolát és „mindazokat, akik ennek a szolgáló szeretetnek részesei lesznek”.

Princz Beáta tanuló köszönő beszédében, az új lakóotthonokra utalva, fogalmazta meg, hogy mit jelent az itt lakóknak az új épület. „Olyan, mintha otthon lennénk” – fogalmazta meg.

Mádl Dalma asszony, a Magyar Köztársaság volt elnökének felesége, a szalag átvágásával adta át Nádás Pál igazgató úrnak, a munkatársaknak és a tanulóknak a „HÁZ”-at.

7. kép: Házaavatás – Mádl Dalma asszony és Nádás Pál igazgató úr.

Majd az intézmény növendékei és dolgozói nevében Mádl Dalma asszony mondott köszönetet Nádás Pál igazgató úrnak az álmom megvalósításáért és kívánt mindenki nevében, mindenkinek további sikeres és eredményes munkát.

Benczúr Miklósné

Felhasznált szakirodalom

- BENCZÚR MIKLÓSNÉ (2003): Új szakma született. In.: Nádás P. (szerk.): *Száz esztendő a mozgáskorlátozott gyermekek szolgálatában*. Budapest, ISBN 963 214 058 3. 117–121.
- BENCZÚR MIKLÓSNÉ (2010): Mozgásjavító Kupa. Gondolatok a para-diáuk úszósportl, az utánpótlás-nevelésről egy uszodaavató ünnepség kapcsán. *Gyógypedagógiai Szemle*, XXXVIII. Évf. 73–79.
- CSIZMADIA ISTVÁNNÉ (2003): Beszéd a tanár -diák találkozón. In: Nádás P. (szerk.): *Száz esztendő a mozgáskorlátozott gyermekek szolgálatában*. Budapest, ISBN 963 214 058 3. 165–168.
- EISLER HUGÓ (1911): Részletek a nyomorék gyermekekről c. előadásból A Nyomorék gyermekek otthona” VIII. évi jelentése, Budapest 17- 26, 28-33.). in Tóth György (1978) (szerk.). *Szemelvénygyűjtemény a „Gyógypedagógia történethez” III. Szomatopedagógia történet*. Tankönyvkiadó, Budapest, 39–48.
- HEGEDŰS LAJOS (1931): A testi nyomorékok gyógyítása és iskoláztatása. Néptanítók lapja, 1931. 20. sz. 31-32 old. in Tóth György (1978) (szerk.). *Szemelvénygyűjtemény a „Gyógypedagógia történethez” III. Szomatopedagógia történet*. Tankönyvkiadó, Budapest, 107–109.

- MORVAY IZSÓ (1933): A Nyomorék gyermekek országos otthona 30 esztendő története és jelentés az 1932. évben kifejtett munkásságáról (1903-1933. c előterjesztésből) (Globus, Budapest, 32–48. old. In: Tóth György (1978) (szerk.): *Szemelvénygyűjtemény a „Gyógypedagógia történetéhez” III. Szomatopedagógia történet.* Tankönyvkiadó, Budapest, 110–115.
- NÁDAS PÁL (2003): Az eszme és a tettek születése. In. Nádas P. (szerk.): *Száz esztendő a mozgáskorlátozott gyermekek szolgálatában.* Budapest, ISBN 963 214 058 3. 13–89.
- NÁDAS PÁL (2007): *A második esély iskolája.* MAGYE Országos Szakmai Konferencia. Miskolc, Előadás.
- NÁDAS PÁL (2010): *Alkotás.* Megnyitó beszéd a Mozgásjavító Gyermekek és Ifjúsági Központ „Házavató” ünnepségén. Budapest.

 [Vissza a tartalomhoz](#)

A Mozgásjavító az együttnevelésért

A Mozgásjavító Általános Iskola, Szakközépiskola, EGYMI és Diákotthon TÁMOP-3.1.6-08/1-2008-0005 „Mozgáskorlátozott gyermekek inkluzív nevelésének támogatása” című projektje

A Mozgásjavító Általános Iskola, Szakközépiskola, EGYMI és Diákotthon 2009. szeptember 1-én kezdte a TÁMOP-3.1.6-08/1-2008-0005 „Mozgáskorlátozott gyermekek inkluzív nevelésének támogatása” című projektjét. A pályázati konstrukció alapvető célja volt, hogy „az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmények (EGYMI-k) a sajátos nevelési igényű tanulókat nevelő-oktató közoktatási intézmények számára nyújtott szolgáltatásaik széleskörű kiterjesztésével járuljanak hozzá a befogadó közoktatási rendszer megteremtéséhez” (pályázati útmutató).

A Mozgásjavító az utazótanári szolgáltatás, illetve a tudásmegosztás által több mint egy évtizede támogatja a mozgáskorlátozott gyermekek együttnevelését. A projekt alkalmat adott arra, hogy az ezirányú tevékenységek, szolgáltatások bővüljenek, szakmailag megújuljanak.

- A pályázati program 19 hónapja során öt nagy témakör mentén folyt a szakmai munka:
- A Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottsággal együttműködésben a Közép-magyarországi Régió befogadó intézményeinek megkeresése történt meg, kérdőíves felmérés formájában, a *bálózáti együttműködés* alapjainak megteremtése érdekében. A felmérés célja a befogadó intézmények felkutatásán túl az ott biztosított feltételek feltérképezése volt.
  - A mozgáskorlátozott gyermekek, fiatalok ellátásának minden területe rendkívül esz-közigenyes, ami jelentős anyagi terhet jelent a család és az intézmények számára egyaránt. A hatékonyabb *eszközellátás* érdekében az idáig is működtetett eszközkö-lcsönző rendszer a projektben felülvizsgálatra került, emellett sikerült kidolgozni egy

olyan eszköznylvántartó webes felületet, amely a kölcsönzési folyamat leegyszerűsítésén túl megfelelő információval is szolgál a különböző szintereken – nevelés-oktatás, mozgásnevelés, önállóság fejlesztése stb. – használható eszközökről. A projekt alkalmat teremtett arra is, hogy a Mozgásjavító eszköztára bővüljön, szélesítve a kölcsönözhető eszközök körét.

- A projektben három korosztályra – óvodás, általános és középiskolás – történt meg az úgynevezett érzékenyítő programok forгатókönyveinek kidolgozása, melynek célja a *befogadó környezet* – az intézmények tanulóinak, munkatársainak, szüleinek – *felkészítése* a mozgáskorlátozott gyerekek fogadására, mindezt sajátélményű gyakorlatokon keresztül.
- Az *utazó gyógypedagógusi szolgáltatás* minőségi javítása érdekében – pilot program keretében – egy olyan modell kidolgozása történt meg, amely igyekszik megkönnyíteni az egyes nevelési szakaszok közötti átmeneteket, intézményváltásokat, segíti az együttműködést az intézmény, a család és az EGYMI között, hangsúlyozza a team-munka hatékonyságát, támogatja az inkluzív nevelés-oktatás résztvevőinek feladat- és felelősség-megosztását. Ezen túl, az intézményben bővült a felkészített utazó gyógypedagógusok létszáma is – melyhez a szakmai alapot egy pedagógus-továbbképzés biztosította.
- A projekt során akkreditálásra került a „Mozgáskorlátozott gyermekek együttnevelését segítő ismeretek” című 55 órás pedagógus-továbbképzés, illetve az intézménynek arra is lehetősége nyílt, hogy három alkalommal lebonyolítsa a képzést. Az intézmény szakmai vezetése, az együttműködő intézmények vezetőivel együtt, egy további továbbképzés során igyekezett közös stratégiát kidolgozni az inkluzív nevelés-oktatás minél sikeresebb megvalósítása érdekében. A *tudásmegosztást* szolgálja továbbá Sárközi Judit „Utazótanári tapasztalatok az inklúziós környezet megteremtésére. Útmutató a korai agykárosodás okozta mozgáskorlátozott (CP) gyermekek együttneveléséhez” című megjelent munkája.

A projekt szakmai programja 2011. március 11-én konferenciával zárult, melyhez a rendezők a „Változó világ, változó tanulás” címet választották. A rendezvény célja a társadalmi sikerességben, társadalmi integrációban, az esélyteremtésben érdekelt szakmai szereplők közötti együttműködés és kommunikáció erősítése volt. A szervezők törekvése – hogy a résztvevők a témához illeszkedő és a Mozgásjavítóban rendelkezésre álló tudástárakat a pedagógiai eszköztár és a hétköznapi gyakorlat perspektívájából értelmezzék és vitassák meg – teljes mértékben megvalósult.

A konferencia délelőttjén plenáris előadásokra került sor. Tapasztalatait, a társadalmi esélyegyenlőséggel, elfogadással, beilleszkedéssel kapcsolatos érzéseit, tudását osztotta meg a résztvevőkkel a Mozgásjavító egykori diákja, Siklósi Zsolt egyetemi hallgató. Az oktatási fejlesztések jelenét és jövőjét, az egyes fejlesztési irányok összefüggéseit Kapcsáné Németi Júlia, az Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. Inklúziós Irodájának vezetője mutatta be. A Közép-magyarországi Régióban megvalósuló együttműködésekről, a hálózati tanulás szerepéről, az azokat támogató régiós projektről Jakobsenné Szentmihályi Rózsa, az Edu-Coop Pedagógiai Intézet Coop System Projektiroda szakmai vezetője számolt be. Az alkotó szakmai közösségek lehetőségeiről „Hol jó lenni mostanában? – Együttműködés és tudásmegosztás az esélyek megteremtése érdekében” címmel Kőpatakiné Mészáros Mária, az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet munkatársa tartott előadást. A délelőtt a Mozgásjavító igazgatójának (Nádas Pál) a projekt

intézményre, az intézmény fejlesztésére gyakorolt hatásairól szóló beszámolójával zárult.

A konferencia délutáni programja során, interaktív projektbemutató alkalmával ismerhették meg a résztvevők a projektben készült „termékeket”. Ennek során a tudásmegosztás mellett a cél az volt, hogy a konferencián hallott ismeretek más nézőpontokkal egészüljenek ki. A szervezők véleménye szerint a téma lehetővé teszi és igényli is az interaktív megközelítést, hiszen az együttnevelés intézményi szintű fejlesztése olyan sokszereplős folyamat, melynek hatásai valamennyi résztvevő szemszögéből értelmezhetők.

A Mozgásjavító módszertani munkacsoportjának a projektben megalkotott tudástára és annak feldolgozása nem csupán egyszerű ismertetést, bemutatót jelentett. A résztvevők a saját nézőpontjukból is hozzájárulhattak a tapasztalatok, ötletek megvitatásához, a projekt fő témakörei mentén. A délutáni tevékenységeket Kóptakiné Mészáros Mária moderálta.

A projektzáró konferencia kísérőrendezvényeként – azt egy héttel megelőzve – a budaörsi Illyés Gyula Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskolában Hendikep Kiállítás, illetve Hendikep Nap lebonyolítására került sor, melynek értékelése szintén a konferencián történt meg.

A Mozgásjavító projektjéről bővebben az intézmény honlapján (www.mozgasjavito.hu) olvashatnak.

Ismét lovasterapeuta képzést indít a Magyar Lovasterápia Szövetség Alapítvány

A korábbi évekhez hasonlóan idén is akkreditált lovasterapeuta képzést indít a Magyar Lovasterápia Szövetség Alapítvány. Az országban egyedülálló programra olyan gyógypedagógusok, gyógytornászok jelentkezését várjuk, akik hippoterápia vagy gyógypedagógiai lovaglás és lovastorna szakágakon szeretnének továbbtanulni.

A jelentkezési kérelemhez rövid szakmai önéletrajzot, valamint az alapképzettséget igazoló dokumentum fénymásolatát kell csatolni.

A kétéves, összességében mintegy 180 órás tanfolyam várhatóan 2011 szeptemberében indul, a lovas felvételi vizsgákra a júniustól augusztusig terjedő időszakban kerül sor. További információk a www.lovasterapia.hu weboldalon található, valamint a gbozori@lovasterapia.hu e-mail címen kérhetők.

Dr. Maria Bruckmüller születésnapjára

Nagy hatással volt szakmai gondolkodásomra az a tanulmány, amely a '80-as évek közepén kötelező olvasmány volt az oligofrénpedagógia szakon tanuló gyógypedagógus-hallgatóknak: „A fogyatékosok korai kiválasztása”. Csak később lett számomra nyilvánvaló, hogy az 1971-es konferenciaelőadást Illyés Sándor fordította magyarra, mint ahogy Maria Bruckmüller több más tanulmányát is abból az időből. A tanulmány első olvasásakor belémhasító „jé, hát persze” érzésre még ma is emlékszem. További érdeklődésem, tanulmányaim, kutatásaim és publikációim nagy részében így, hosszú idő elteltével is ráismerek arra az indítatásra, amit ma más keretek között, kimunkált elméleteket citálva de ugyanazt a lényegét megragadva vizsgálunk: a család, főként a szülők szerepét az eltérő fejlődésű gyermek nevelésében, a szülőkkel történő foglalkozás szükségességét, ami felé valószínűleg második, pszichológusi diplomája vezetett.

Nagy megtiszteltetésnek éreztem, amikor néhány év múlva személyesen is megismerhettem a szerzőt. Akkor már tudatosan figyeltem szakmai munkáját. Tudtam, hogy az osztrák Lebenshilfe megalapítója, tudtam, hogy rendkívüli hatékonysággal szervezi a szülőszövetség munkáját és érdekérvényesítését. Addigra már többször találkoztam „nagy emberek” távolságtartó magatartásával, így különösen kellemesen érintett Maria nyíltsága, érdeklődése a magyar gyógypedagógia, ezen belül is főként az értelmi fogyatékos emberek helyzete iránt. Könnyű vele németül beszélgetni: szinte kitalálja az ember gondolatait, nekem is tanácsokat, új szempontokat adott.

Remélem, munkásságát nem szükséges senkinek méltatnom, azért néhány, kifejezetten magyar vonatkozású tevékenységét feltétlenül ki kell emelnem: többször járt a Bárczin előadásokat tartani (és remélem, még többször eljön a jövőben is), volt úgy, hogy „átugrott” Bécsből, megtartotta az előadását és már utazott is vissza. A főiskola fennállásának 100 éves ünnepségén már a felnőttek, időskorúak ellátásáról tartott előadást. Ebben a témakörben több publikációja magyar nyelven is megtalálható. A Lányiné Engelmayer Ágnes szerkesztésében a Soros Alapítvány lakóotthon-projektje keretében megjelent „Kiscsoportos lakóotthonok” című kötetben több tanulmánya is benne van, amelyek közül kiemelném: „Az én biográfiám: Segítsünk emlékezéssel; Az intézetben élő értelmileg akadályozott emberek élettörténetének feldolgozása” című munkáját, amely közel tíz év múlva sem veszített aktualitásából.

A Kézenfogva Alapítvány, először Göncz Árpádné elnöksége alatt felismerve Maria Bruckmüller szakmai jelentőségét több projektben is felkérte őt együttműködésre. Ilyen volt az időskorú emberek kísérése, segítése, amely során a szociális területen dolgozó (a felnőtt értelmileg akadályozott emberek ellátása ide tartozik) szakemberek számára

nemcsak továbbképzéseket szerveztek, hanem lehetővé tették, hogy ausztriai helyszíneken a gyakorlattal is megismerkedjenek. A képzés során elhangzott előadások kötetben is megjelentek a projekt nevével azonos címmel az Akadémiai Kiadó gondozásában 2006-ban.

Különös jelentőséggel bír szakmai pályafutásom során, hogy 2007-ben Hannoverben közösen tarthattam vele egy fél napos workshopot a szervezők felkérésére (Anders Alternde Menschen mit geistiger Behinderung in Europa Fachtagung im Rahmen des Europäischen Jahres der Chancengleichheit am 11./12. Oktober 2007. im Hannover Congress Centrum). Egész biztosan neki köszönhetem, hogy különböző helyszíneken és területeken betekintést kaphattam az osztrák és német Lebenshilfe munkájába, mivel több alkalommal felkértek, így lehetőségem volt megbeszéléseiken, projektmunkálataikban részt venni, ami a hatékony civil működés bejáratott formáiba segített bepillantani.

Maria Bruckmüller hazájában ma is nagy tiszteletnek és elismertségnek örvend. 2005-ben az osztrák Parlamentben tarthatott előadást, amely ugyancsak olvasható magyarul (Előadások az Ért. Ak. Klubban, szerk.: Radványi K. ELTE BGGypK. 2009).

Kötődését és segítőkészségét a magyar gyógypedagógiával kapcsolatosan mi sem bizonyítja jobban, mint hogy az ezredfordulón magas színvonalú munkája elismeréséért hazájában kitüntetést kapott. Ő az ezzel járó összeget teljes egészében felajánlotta arra a célra, hogy Budapesten az ELTE Gyógypedagógiai Karán ajánló bibliográfia jelenhessen meg az értelmileg akadályozottak segítőinek (Könczei Gy.–Radványi K.: *Gyógypedagógia – határok nélkül*).

Több intézményt Magyarországon személyesen is meglátogatott, hogy tapasztalataival, tanácsaival, elméleti megközelítéseivel segítse az ott dolgozók munkáját.

Mielőtt a sok múltidejű megfogalmazás rossz érzést keltene bennünk: nagy örömmel és büszkeséggel tölt el, hogy születésnapjára köszöntésén Bécsben a napokban személyesen is részt vehettem, egyben képviselve azokat, akik ismerik, tisztelik és szeretik. A köszöntésen részt vett Professor Weber is, aki az Universitát Wien tanszékvezető pszichológia-professzora, és akinek Maria Bruckmüller a Lebenshilfe vezetését átadta.

Akik eddig még nem ismerkedtek meg munkásságával, azoknak javasolhatom, hogy a Bárczi könyvtárában keressék meg Maria Bruckmüller tanulmányait, és amennyiben ígérete szerint tavasszal újra eljön hozzánk előadást tartani, minél többen ragadják meg ezt a kínálkozó alkalmat.

Köszöntünk Maria, további sok örömet és sikert a munkádban, Isten éltesen még sokáig, mindannyiunk és a szakma örömeire!

2011. január

Radványi Katalin

Mikor lesz sztenderdizált diagnosztika Magyarországon?

A tanulási zavar korunk népbetegsége. Gyakoriságát hazai és nemzetközi statisztikák 15-30% közé teszik. Gyógypedagógusnak aligha kell ecsetelni a szűrés jelentőségét a tanulási zavar arányának csökkentésében. Ugyanakkor példátlan, hogy ekkora gyermekpopulációt érintő, ilyen súlyos probléma szűrésében Magyarország nem alkalmaz sztenderdizált vizsgálóeljárást.

Legyen szó bármilyen egyéb, a BNO-ban szereplő betegségről, magától értetődő módon országosan egységes mérőeljárásokkal történik a szűrés és a probléma kezelése. Kiváló példa erre a tüdőszűrés, ami mindenütt pontosan ugyanúgy történik. Ha allergiás tünetekkel fordulunk orvoshoz, mindenütt azonos, sztenderdizált tesztekkel végzik el. A gyógy-pedagógia kompetenciájába tartozó problémák esetén azonban érthetetlenül kaotikus állapotok uralkodnak. E probléma hallatlan fontosságára Lányiné Engelmayer Ágnes már 1989-ben felhívta a szakma figyelmét, 2008-ban Herzog Mária a *Zöld Könyvben* az egyik legfontosabb célkitűzésként jelöli meg, 2009-ben Kereki Judit és Lannert Judit *A korai intervenció intézményrendszer hazai működése* című kutatási zárójelentése sem rögzít mást: 28 szakértői bizottság 80-nál is több vizsgálóeljárást alkalmaz. Megállapítást nyert továbbá, hogy ezen diagnosztikus módszerek csaknem mindegyike korszerűtlen, elavult, gyakorlatilag egyiknek sincs engedélye, standardja vagy a standard már régen lejárt, alkalmazása nem vagy nem kellően ellenőrzött. Ez az állapot szakmai és jogi okokból egyaránt botrányos és tarthatatlan.

Jogi értelemben botrányos azért, mert egy európai ország gyakorlatához és az egész pedagógiai szakmához méltatlan, hogy e tudományos munkák engedély nélkül, jogosulatlanul kerülnek alkalmazásra. Másrészt szakmai értelemben is tarthatatlan, mert országosan egységes, sztenderdizált tesztek, tesztkézikönyvnek megfelelően alkalmazott és ellenőrzött rendszer hiányában a problémák kezelésének legalapvetőbb feltétele hiányzik. Ez a hiányosság kirívó, hiszen a minden gyermekre kiterjedő, országosan egységes diagnosztika az egész fejlett világban – évtizedek óta – gyakorlat, amelynek szükségessége vitán felül áll. Kirívó azért is, mert a magyar egészségügy és oktatás minden egyéb tekintetben megfelel egy fejlett országtól elvárható normáknak. Sőt, a világszerte elismert, magasan kvalifikált szakembergárdára alapozva igazán lehetnénk akár kiemelkedő mintaország is.

A káoszért ugyanakkor nem lehet, nem elég csak az oktatáspolitikát, rossz szabályozást okolni. A megoldáshoz vezető úton a nulladik lépés, hogy az egész gyógypedagógiai szakma pontosan értse meg, mit is jelent a sztenderdizálás, mit nem jelent, melyek az előnyei és miért feltétlenül szükségeszerű egységes módszerekkel, más szakmákkal is együttműködésben végezni a munkánkat.

A magunk részéről teljesen elképzelhetetlennek tartottuk, hogy egységes mérőeljárás nélkül végezzük tevékenységünket. Mielőtt az első GEKKO játszóházat megnyitottuk volna 1999-ben, kidolgoztuk a saját sztenderdizált diagnosztikai rendszerünket. Enélkül elképzelhetetlen lenne az a pedagógiai munka, ami azóta is számos intézményünkben, sok-sok kollégámmal hatékony együttműködésben zajlik. A GEKKO belső diagnosztikai rendszere azonban csak maximum egy üde színfoltnak, 12 éve eredményesen alkalmazott jó gyakorlati példának tekinthető.

Az országos helyzetben érdemi javulás csak akkor várható, ha a gyógypedagógus szakmában eloszlanak a sztenderdizálással kapcsolatos alapvető félreértések. Ilyen tévhit például, hogy a sztenderdizálás egy mesterségesen kialakított, idealizált gyermekképhez való mindenáron igazodást jelent. Tapasztalataim szerint sok gyógypedagógus nem pontosan érti, mit jelent és mit nem jelent a sztenderdizálás, ezért – tévesen – módszertani szabadságának korlátozásaként éli meg. Jobb szabályozásra, reformra feltétlenül szükség van. Ám ez aligha képzelhető el addig, amíg a magyar gyógypedagógiai szakma sem lép fel tömegesen és egységesen ilyen igénnyel.

Örömteli előrelépés lenne, ha a napirenden lévő oktatási reformokhoz igazodva egyeztetések kezdődnének el a gyógypedagógiai szakmán belül, amelyhez a GEKKO 12 év gyakorlati tapasztalatával szívesen járulna hozzá.

Ónodi Csilla

GEKKO Képességfejlesztő Játszóházak Országos Hálózata
